

NAT OG DAG

ET MODERNE EVENTYR

EN VIDEOFILM AF CLAUS BOHM

NAT OG DAG

Af Claus Bohm

En ung fotograf, David, arbejder på et videoprojekt om billedkunst. Han vil filme nogle yngre maleres atelierer samt lave nogle optagelser i rum på museer. Om dagen og om natten.

Han har en idé om, at det elektroniske kamera kan opfange de frekvenser, de svingninger som opstår mellem kunstværkerne og det omgivende rum. "Det man ikke kan se, men som er der alligevel", fortæller han museumsinspektøren i starten af historien.

David søger en dybde, en mening, en skønhed. For ham er den ydre verden ikke et sted, der giver plads for denne længsel.

På et museum møder han en mærkelig, smuk pige, Anna, og gennem hende billedhuggeren Niklas, hendes gådefulde bror, som er på flugt fra et eller andet, og som flytter ind hos David.

David's søgen i kunstens verden farves af mødet med disse to skikkelser, der dukker op og forsvinder – som nat og dag – og fører til en lignende søgen efter forståelse af de svingninger, der opstår mellem alle tre.

Som i eventyret handler det om at drage ud i verden for at møde det ukendte og dog kendte. Det handler om den evige søgen, om uvishedens skyggesider, om kunstens gådefuldhed.

Videofilmen er et romantisk spil om at fare vild – et elektronisk glansbillede, en parafrase over et gammelt spil, revet i stykker og sat sammen i et nyt billede. I en verden, hvor livet er en konflikt mellem mysterium og mening.

Er det nat eller dag, drøm eller virkelighed?

EVENTYRETS LOV OG LOVBRUD

Af Torben Brostrøm

Folkeeventyr har en dejlig anskuelighed. De er beregnet på at skulle fortælles og høres, men de er på så mange måder synlige og synsbevidste i enkelte situationer, i scener, hvor figurerne opererer.

I gamle dage havde man i skolens klasseværelser anskuelsesbilleder hængende. De forestillede miljøer som fx stenalderens strand, den komplet udstyrede bondegård, skoven med dens træer og dyr, byen med dens butikker og trafik, et hav af svømmefugle. Dem glemmer man aldrig. En rapand på sådan en planche var så virkelig som dem, man møder i naturen. De er to sider af samme sag. Den vellykkede billedand samler ændernes egenskaber og kaster dem tilbage på den, der plasker i søen, når man nærmer sig.

Billedkunst kan have en sådan tydeliggørende funktion. Ganske som eventyret i sin fortælling ikke lægger skjul på, at det er fuldt af løgn, fordi det netop er en livlig fortælling, således peger kunsten hen på sig selv og siger: Se, jeg er et billede! Jeg er fuld af liv. Mit eget og andres!

Og levende billeder forstærker denne dobbelte funktion. De har yderligere den fortræffelige egenskab at bevæge sig, at eksistere i forløb, som skaber særlige sammenhænge, måske en udviklingslogik.

Er der noget eventyret kan, med eller uden billeder, så er det den fortællende bevægelse. Det taler om livsstrømmen, som er mærket af død og nyt liv. Og det holder sig til standardfigurer, anskuelige typer, mere end til individer. De kommer ud for så meget, som samtidig egentlig er så enkelt, at det kommer til at få særlig betydning: at stå op om morgenen, at ville i gang med noget arbejde, at møde nogle mennesker, at foretage sig ligefremme, dagligdags handlinger. Jo enklere de er, jo mere kommer de til at betegne. De opsamler energier.

At drage ud i verden gør vi hver dag. De heldigste af os har på forhånd en særlig plan med dagen. Et projekt. Vi møder hjælpere og modstandere. Vi tager dem ind i vores videre handlen, som fører frem til nødvendige valgsituationer. Vi lærer at elske dem, hvis vi orker. Vi vil have, at tilværelsen giver tone, når vi river i strengene. Vi vil mærke vibratoen, når vi lægger øret til, fornemme den særlige dirren, når vi lægger hænderne på hinandens krop. Vi vil se, hvad både drømmen og dagen byder på, når vi kalder.

Alt det har fotællingen altid sagtens kunnet udtrykke i ord. Men et nyt medie, filmen, er kommet for at blande sig i fortællingen med sine anskuelsesbilleder og bevægelser. Filmen har en uhørt, men jo ikke uset smidighed i overgange og blandinger, et scenisk nærvær i hastige eller dvælende klip, hvor mellemrummene taler. Store dele af tilværelsen er mellemrum. Også de kan komme frem på billedbåndet med deres særlige frekvenser.

At få rum til at tale om det usete, usynlige, er en kunst. Kunst er bl.a. en materialisation af skjulte elementer. Når den også kan stille dem sammen til mening, til idé, bliver vi glade.

Eventyret fortæller om, hvordan den udvalgte går i gang med sin udforskning af tilværelsen. Det kan være en kongesøn, en fattig dreng, en brav pige, det er underordnet, men en udvalgt er det. I nutiden meget ofte en kunstner. Projektet viser sig snart ikke at kunne skilles fra hans egen modningsproces. Han møder nye sider af sig selv, anskueliggjort som faktorer eller skikkelser i omverdenen.

Det gamle eventyr begynder på almuevis om morgenen. Det moderne eventyr har tilbøjelighed til at udforske natten, der jo næsten alt for tydeligt står for det ukendte. Mørket udsender signaler om forandringer, skred, varslers og bekræftelser.

Jeg er ikke så vild med allegoriske fortolkninger, dem der fx vil gøre eventyr til historier om »individuation«, selvudvikling, sådan at livet og fortællingen hele tiden oversættes til noget ganske bestemt andet og nichts weiter. Det at en mand kører i bil, er for mig at se ikke entydigt udtryk for at han bevæger sig fra en erkendelse til en anden. Han kører jo virkelig i bil, og det skal han have lov til, om end han gør det på sin personlige måde. En kunstner skal have lov til at studere, hvad andre kunstnere laver, uden at det alene betyder, at han kontakter dem som stadier i sin egen udvikling. I det gode eventyr hænger alt sammen på flere niveauer.

Men naturligvis betyder det noget for en mand at møde den usædvanlige kvinde og hendes mærkelige bror, ud over det tilfældige træf. Livet ligner et hemmeligt system. At David i Claus Bohms film *Nat og Dag* træder ind i Annas liv, betegner opfyldelse af en længsel, som medfører komplikationer i følelseslivet. Han møder sig selv i en dobbeltheden af dag og nat. Dobbelttheden har, viser det sig, mange navne som efterhånden udfoldes: ikke bare han og hun, men liv og død, sandhed og løgn, kunst og forbrydelse. En ny splittelse er dukket op i hans liv, målet er at skabe en komplementaritet, at forstå, at modsætningerne ikke udelukker, men forudsætter hinanden. Den erfaring kan administreres i billeder og kunst.

Det er på én gang en lyst, en drift, en tragedie.

At Claus Bohm lader sin film ende åbent, uden afklaring, er den form for realisme, som klæder et moderne eventyr. Den er et *spørgsmål*, der i magiske billeder, lyde og ord kombinerer en række splittelselementer, nødvendige i et udviklingsforløb for den, der som David nærmer sig midtalderen. Den er ikke en færdig livsanskuelse til frelse for et eller andet menneskesyn. Fortællingen er en udfoldelse, en eksemplificering i eventyrets ånd af muligheder i et univers, som er betragteligt større end vi aner i hverdagens travlhed.

Det menneskelige og kunstneriske kosmos er langt fra uskyldigt af karakter. Det eksisterer ikke uden lovbruddets dimension. Det markeres undervejs i filmen gennem forbrydelsens tema.

Filmen har mange billeder af hænder i stadig aktivitet. Kropsredskaber, som forbinder os med verden, gribere og handlere i det fysiske, men tegn også for hjertets anliggender. Livet håndteres her ikke med samme sikkerhed som i eventyrene, den moderne livsstil er adskilligt mere afslappet og udistinkt. Dér ført projekter til ende, og prinsessen ventede og kastede sig til slut i armene på den udvalgte. Moderne prinsesser er mindst lige så krævende som fortællingernes, men udsætter måske den tøvende elsker for andre prøver.

Spørgsmålet, der rejses, er, om kærlighedens absolutter kan indfries af kunstneren, der har travlt med sit eget – i den tro at det er alles anliggende. Det er det måske også. Det kommer an på anskuelsesbilledets suggestivitet.

Dér ligger også blændværket. Kunst er et nødvendigt lovbrud. Og hvilken ende det vil tage, véd vi ikke.

NAT OG DAG
Danmark, 1992
Video, 32 min.
Video nr. WS-183

Manuskript/
instruktion
Claus Bohm
Fotograf
Per Dreyer
Assistent
Niels Hauge
Belyser
Thomas Neivelt
Tonemester
Henrik Garnov
Best Boy
Thea Bohm
Klipper
Jesper W. Nielsen
Videoredigering
Hans Ib Noe Hansen
Hi8-foto
Claus Bohm
Komponist
Martin Hall

David
Martin Elung
Anna
Ulla Håkansson
Niklas
Lars Brygmann
Raumschild
Niels Weyde
Bartenderen
Donald Andersen
Den unge mand
Mads Juhl
Malerne
Kehnet Nielsen
Doris Bloom
Sonny Tronborg

Optaget on location
på bl.a.
Thorvaldsens Museum
Tegners Museum

Produceret af
Claus Bohm Film for
Statens Filmcentral
© CBF 1992

Distribution
Statens Filmcentral

Udgivet af SFC, 1993
Tryk
Haugaard Grafisk

STATENS FILMCENTRAL